

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 582/2017-55

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], zastúpeného advokátom Mgr. Matejom Krajčim, PhD., Májkova 2815/1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na slobodu a bezpečnosť zaručeného v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracoviska Banská Bystrica sp. zn. 2 Tp 4/2017 z 15. februára 2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tost 8/2017 z 13. marca 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. mája 2017 doručená sťažnosť [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na slobodu a bezpečnosť zaručeného v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracoviska Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“) sp. zn. 2 Tp 4/2017 z 15. februára 2017 (ďalej aj „uznesenie špecializovaného súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tost 8/2017 z 13. marca 2017 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi bolo uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, národnej protizločineckej jednotky, expozitúry Bratislava (ďalej len „vyšetrovateľ“) ČVS: PPZ-755/NKA-PZ-BA-2016 z 28. januára 2017 začaté trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 a 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) a súčasne podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vyšetrovateľ vznesol obvinenie proti sťažovateľovi za zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), za obzvlášť závažný zločin nátlaku podľa § 192 ods. 1 a 2 písm. d), ods. 4 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona, za pokračovací obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 4 písm. a) a b) Trestného zákona sčasti v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona, sčasti dokonaný s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona, za zločin marenia spravodlivosti spáchaný formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 344 ods. 1 písm. b), ods. 2 písm. a) Trestného zákona, za pokračovací obzvlášť závažný zločin nátlaku podľa § 192 ods. 1, ods. 2 písm. d), ods. 4 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona, za obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1), ods. 4 písm. a) a b) Trestného zákona s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona, za obzvlášť závažný zločin nátlaku podľa § 192 ods. 1, ods. 2 písm. d), ods. 4 písm. a) a c) Trestného zákona s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona, za zločin marenia spravodlivosti spáchaný formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 344 ods. 1

písm. b), ods. 2 písm. a) a c) Trestného zákona s poukazom na § 140 písm. c) Trestného zákona, a napokon za obzvlášť závažný zločin nátlaku podľa § 192 ods. 1, ods. 3 písm. b), ods. 4 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona.

3. Uznesením špecializovaného súdu sp. zn. 2 Tp 4/2017 z 15. februára 2017 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku a zároveň špecializovaný súd neprijal písomný sľub sťažovateľa a podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku neuložil dohľad probačného a mediačného úradníka nad sťažovateľom.

4. Proti rozhodnutiu špecializovaného súdu podal (okrem iných obvinených) sťažovateľ sťažnosť, o ktorej najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Tost 8/2017 z 13. marca 2017 rozhodol tak, že zrušil napadnuté uznesenie špecializovaného súdu o vzatí obvineného do väzby a rozhodol podľa § 87 ods. 2 Trestného poriadku, že sťažovateľa berie do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Konštatoval, že v oboch prípadoch boli splnené formálne aj materiálne podmienky rozhodnutia o väzbe vo vzťahu k sťažovateľovi.

5. Sťažovateľ je presvedčený, že rozhodnutiami všeobecných súdov konajúcich o jeho osobnej slobode boli porušené ním označené základné práva zaručené mu ústavou a práva zaručené dohovorom. Z obsahu uznesenia špecializovaného súdu nie je zrejmé, akými úvahami sa súd riadil, na základe akých právnych skutočností alebo skutkových okolností dospel k záverom vyjadreným vo výrokovej časti uznesenia, najmä z čoho odvodzuje existenciu väzobných dôvodov, ich trvanie a z akého dôvodu nie je možné väzbu nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka, primeranými povinnosťami alebo obmedzeniami, prijatím písomného sľubu obvineného alebo prijatím záruky dôveryhodnej osoby. Uznesenie najvyššieho súdu sťažovateľ považuje za arbitrárne a tvrdí, že je v rozpore s doterajšou judikatúrou najvyššieho súdu, ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Trestné stíhanie považuje sťažovateľ od začiatku za nedôvodné, doteraz vykonané dôkazy boli spochybnené inými dôkazmi, sú účelovo jednostranné a skutky, z ktorých spáchania je sťažovateľ obvinený, nenapĺňajú skutkové podstaty trestných činov.

6. Sťažovateľ tvrdí, že z okolností predmetného prípadu vyplýva, že proti nemu stojí jediná relevantná výpoveď poškodeného [REDAKOVANÉ], ktorého dôveryhodnosť v inom trestnom konaní spochybnil sám prokurátor. Ďalej uvádza, že neexistujú materiálne dôvody väzby bez ďalších konkrétnych dôkazov. Úvahy všeobecných súdov o tom, že sa sťažovateľ bude vyhýbať trestnému stíhaniu alebo že bude pokračovať v páchaní trestnej činnosti, sú len hypotetické bez relevantného dôkazu. Svoj pobyt na chate na [REDAKOVANÉ] sťažovateľ dostatočne vysvetlil dôvodnou obavou o svoj život alebo zdravie. Následne po zistení, že v jeho dome išlo o zásah príslušníkov Policajného zboru, pre ktorý sa uchýlil na chatu, sám sa prihlásil na políciu, pričom nikdy v minulosti sa žiadnemu trestnému stíhaniu nevyhýbal a ani ho nemaril.

7. Vo vzťahu k odôvodneniu preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sudca špecializovaného súdu pre prípravné konanie podľa sťažovateľa uviedol len abstraktné obavy bez uvedenia existencie dôvodnej obavy vyplývajúcej z konkrétnych skutočností o pokračovaní v trestnej činnosti. Tvrdenie najvyššieho súdu o tom, že *„páchanie trestnej činnosti sa stalo životnou náplňou, životným štýlom i životnou filozofiou aktérov a teda niet pochyb, že v prípade prepustenia obvineného [REDAKOVANÉ] z väzby na slobodu by tento mohol pokračovať v páchaní trestnej činnosti, na ktorej sa mal zúčastňovať podľa svedkov viac ako 20 rokov“*, je fabulatívne, rýdzo účelové a nepravdivé. Z jednotlivých skutkov, za ktoré je sťažovateľ stíhaný, vyplýva, že od roku 2011 nie je podozrivý zo žiadnej trestnej činnosti. V prípade sťažovateľa neexistujú, a preto ani neboli zistené žiadne konkrétne skutočnosti odôvodňujúce jeho vzatie do väzby, ktorá má slúžiť ako krajná možnosť zásahu do jeho osobnej slobody.

8. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], garantované v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, Uznesením Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica zo dňa 15. 02. 2017, sp. zn.2Tp/4/2017, bolo porušené.

Základné právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces [REDACTED], nar. [REDACTED], [REDACTED], garantované v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 13. 03. 2017, sp. zn. 3Tost/8/2017, bolo porušené.

Základné právo na osobnú slobodu [REDACTED], nar. [REDACTED], [REDACTED], garantované v čl. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, Uznesením Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica zo dňa 15. 02. 2017, sp. zn. 2Tp/4/2017, bolo porušené.

Základné právo na osobnú slobodu [REDACTED], nar. [REDACTED], [REDACTED], garantované v čl. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 13. 03. 2017, sp. zn. 3Tost/8/2017, bolo porušené.

Uznesenie Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica zo dňa 15. 02. 2017, sp. zn. 2Tp/4/2017, sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 13. 03. 2017, sp. zn. 3Tost/8/2017, sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

[REDACTED], nar. [REDACTED], [REDACTED] ako sťažovateľovi sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 10.000,- EUR, ktoré je Špecializovaný trestný súd, povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Špecializovaný trestný súd je povinný nahradiť [REDACTED], nar. [REDACTED], [REDACTED] ako sťažovateľovi trovy konania vo výške, ako budú vyčíslené po prijatí tejto sťažnosti na ďalšie konanie.“

II.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

11. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

12. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

13. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť

k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 74/07).

15. Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy a práv zaručených v čl. 5 ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením špecializovaného súdu a uznesením najvyššieho súdu, ku ktorému malo dôjsť tým, že napriek neexistencii zákonných podmienok a dôvodov na uvalenie väzby na osobu sťažovateľa konajúce všeobecné súdy tak v konečnom dôsledku urobili, pritom ich rozhodnutia sťažovateľ považuje za nedostatočne odôvodnené a arbitrárne, z čoho pramení ich nepreskúmateľnosť.

A. K namietanému porušeniu práv uznesením špecializovaného súdu sp. zn. 2 Tp 4/2017 z 15. februára 2017

16. V súvislosti s namietaným porušením sťažovateľom označených základných práv zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom uznesením špecializovaného súdu ústavný súd zdôrazňuje, že jeho právomoc podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity.

17. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povelané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže

domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

18. Sťažovateľ mal právo podať proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, sťažnosť (čo aj využil), o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

19. Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

20. Ústavný súd navyše zistil, že sťažovateľ spolu so sťažnosťou nedoručil napadnuté uznesenie špecializovaného súdu, ktoré nebolo ústavnému súdu doručené ani do času jeho rozhodovania. Uvedený nedostatok má za následok nedodržanie zákonom predpísaných náležitostí (§ 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde), čo je samostatným dôvodom na odmietnutie sťažnosti.

B. K namietanému porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 8/2017 z 13. marca 2017

21. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v prvom rade pripomína, že napadnuté konanie a v ňom vydané rozhodnutie bolo konaním a rozhodnutím o osobnej slobode – väzbe sťažovateľa.

22. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

23. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

24. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane konštatoval (napr. I. ÚS 100/04, III. ÚS 135/04), že ide o všeobecné ustanovenie, ktoré upravuje základné právo na súdnu ochranu, a to vo vzťahu ku konaniu vo veci samej, a nevzťahuje sa na konanie o väzbe, na ktoré je aplikovateľné ustanovenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ktoré je vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy v pomere špeciality a sú v ňom implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

25. Obdobne, pokiaľ ide o namietané porušenie práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd poznamenáva, že konania všeobecných súdov, ktorými sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení a ani konaniami o občianskych právach alebo záväzkoch, ako to vyžaduje citovaný článok dohovoru. Väzobným konaním podľa názoru ústavného súdu nemôže dôjsť k porušeniu práv zaručených v čl. 6 ods. 1 dohovoru aj z dôvodu, že túto oblasť ochrany práv upravuje vo svojich ustanoveniach čl. 5 dohovoru. Ústavný súd v tomto smere poukazuje aj na stabilnú rozhodovaciu prax ESĽP, podľa ktorej osobnú slobodu chráni čl. 5 dohovoru (napr. rozsudok ESĽP de Wilde et al. v. Belgicko z 18. 6. 1971, AČ. 12, § 65, § 67, § 71 – § 77 etc.).

26. Článok 6 dohovoru upravuje právo na spravodlivý proces. Tento článok dohovoru sa teda zásadne nevzťahuje na konanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, pokiaľ

ide o procesné záruky poskytnuté osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, v zásade prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na slobodu a bezpečnosť (napr. II. ÚS 15/05).

27. Sťažovateľ svojou sťažnosťou v tejto časti namietal porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím najvyššieho súdu o zamietnutí jeho sťažnosti proti uzneseniu špecializovaného súdu, ktorým bol vzatý do väzby, teda takým rozhodnutím všeobecného súdu, na ktoré sa čl. 46 ods. 1 ústavy ani čl. 6 ods. 1 dohovoru vecne nevzťahujú. Pretože neexistuje žiadna vecná súvislosť medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu o väzbe a namietaným porušením označených článkov ústavy a dohovoru, je sťažnosť sťažovateľa v tejto časti zjavne neopodstatnená, a preto ju ústavný súd z tohto dôvodu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

C. K namietanému porušeniu základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 8/2017 z 13. marca 2017

28. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

29. Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

- a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom;
- b) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby preto, že sa nepodrobila rozhodnutiu vydanému súdom podľa zákona, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom;
- c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú

oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;

d) iné pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely jeho predvedenia pred príslušný orgán;

e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nakažlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

30. Námietky sťažovateľa spočívajú v jeho tvrdení, že rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými bol v konečnom dôsledku vzatý do väzby, sú neodôvodnené, arbitrárne, a preto nepreskúmateľné. Sťažovateľ je presvedčený, že v jeho prípade neexistovali dôvody väzby, a napriek tomu bol osobnej slobody pozbavený.

31. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Do obsahu právomocí ústavného súdu nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne usporiadaný na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02).

32. Ústavný súd pripomína, že jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je konať ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02).

33. Ústavný súd už viackrát vyslovil, že každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07). Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, a preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom, pričom v prípade zistenia závažného porušenia zákonnosti ide aj o porušenie ústavnosti (III. ÚS 48/00). Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98). Aj čl. 5 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby k pozbaveniu osobnej slobody došlo „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a každé dohovorom prípustné pozbavenie osobnej slobody [čl. 5 ods. 1 písm. a) až f)] musí byť „zákonné“. Dohovor tu teda priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov v. Bulharsko z 20. 3. 1997, bod 43). Každé pozbavenie osobnej slobody zároveň musí byť v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, ktorým je ochrana jednotlivca pred svojvôľou [k tomu pozri rozsudok ESĽP vo veci Bozano v. Francúzsko z 18. 12. 1986, bod 54; rozsudok ESĽP vo veci Benham v. Veľká Británia z 24. 9. 1992; rozsudok ESĽP vo veci Herczegfalvy v. Rakúsko z 11. 5. 2004; rozsudok Veľkej komory ESĽP vo veci Morsink v. Holandsko z 10. 6. 1996, bod 40; z novšej judikatúry rozsudok Veľkej komory ESĽP vo veci Stanev v. Bulharsko zo 17. 1. 2012, bod 143; rozsudok ESĽP vo veci L. M. v. Slovinsko z 12. 6. 2014, bod 121].

34. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd pristúpil k preskúmaniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 8/2017 z 13. marca 2017.

35. V odôvodnení svojho rozhodnutia najvyšší súd v relevantnej časti konštatoval, že „Niet žiadnych pochyb o tom, že formálne podmienky na rozhodnutie o väzbe (existencia uznesenia o vznesení obvinenia - č. l. 2903 - 2927 a podanie návrhu prokurátora na vzatie obvineného [REDAKOVANÉ] do väzby včas - č. l. 1 - 14)) boli splnené. Z hľadiska materiálnych podmienok nevyhnutných na pozitívne rozhodnutie o väzbe sa vyžaduje existencia dôvodného trestného stíhania - *conditio sine qua non* (podmienka bez, ktorej nie), reprezentovaného dôvodným podozrením so spáchania trestného činu konkrétnou osobu a existencia niektorého z dôvodov väzby, čo bolo a je v prípade obvineného [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] naplnené...

Z výpovedí svedkov [REDAKOVANÉ] (zvázok I), [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] i [REDAKOVANÉ] (zvázok II), vyplýva dostatočne odôvodnená pravdepodobnosť, že skutky uvedené v uznesení o vznesení obvinenia sa mohli stať tak ako je to uvedené vo výroku uznesenia o vznesení obvinenia a že sa ich mohol dopustiť aj obvinený [REDAKOVANÉ]. Tým bola naplnená prvá z materiálnych podmienok väzby (dôvodnosť trestného stíhania) na pozitívne rozhodnutie o vzatí menovaného do väzby.

K existencii dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a/, písm. c/ Trestného poriadku sa dostatočne a presvedčivo vyjadril už špecializovaný trestný súd a preto najvyšší súd odkazuje na odôvodnenie napadnutého uznesenia bez potreby opakovania tam uvedeného. Len stručne dopĺňa, že útek obvineného [REDAKOVANÉ] na chatu na [REDAKOVANÉ] bol až učebnicovým príkladom útekovej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a/ Trestného poriadku, čo sám nepriamo potvrdil pri výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie pri rozhodovaní o väzbe (č. l. 21 - 22). Rozsah stíhanej trestnej činnosti, dĺžka existencie zločineckej skupiny, závažnosť trestnej činnosti a jej spoločenská škodlivosť jasne dokumentujú, že páchanie trestnej činnosti sa stalo životnou náplňou, životným štýlom i životnou filozofiou aktérov tejto trestnej činnosti a teda niet žiadnych, ani tých najmenších pochybností o tom, že v prípade prepustenia obvineného [REDAKOVANÉ] z väzby na slobodu by tento mohol pokračovať v páchaní trestnej činnosti, na ktorej sa mal podľa uznesenia o vznesení obvinenia a už vypočutých svedkov zúčastňovať viac ako dvadsať rokov. Tým je podľa

názoru najvyššieho súdu bezpochyby naplnený dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku...

Pokiaľ obvinený v sťažnosti poukázal na (podľa neho) pochybenie vyšetrovateľa v procesnom postupe (nezákonné uznesenie o vznesení obvinenia - č. l. 68) tu si treba uvedomiť, že pri rozhodovaní o väzbe tieto prípadné pochybenia nie sú dôvodom na prepustenie obvineného z väzby na slobodu ak procesná chyba nemá charakter flagrantného porušenia zákona vedúceho až k zmätočnosti celého procesu, a ak sú tieto pochybenia v ďalšom konaní odstrániteľné. Preskúmaním predloženého spisu najvyšší súd nezistil v doterajšom postupe orgánov činných v trestnom konaní a ani súdu také závažné procesné chyby, ktoré by v ďalšom postupe neboli odstrániteľné a preto v tejto časti nepovažuje podanú sťažnosť za opodstatnenú...

Podmienenie použitia týchto miernejších prostriedkov nahradenia väzby výnimočnými okolnosťami prípadu v zmysle Trestného poriadku upresňuje čl. 5 ods. 3 Dohovoru na účely postupu vnútroštátnych orgánov pri rozhodovaní o väzbe tak, že zohľadňuje nielen závažnosť skutku, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie (obzvlášť závažný zločin), ale aj správanie sa obvineného, ktorý nerešpektuje dobrodenie vo forme predchádzajúceho ponechania na slobode na základe už použitých prostriedkov nahradenia väzby (§ 80 ods. 3, § 81 ods. 4 Tr. por.), alebo dokonca opätovne vyvolá existenciu dôvodov väzby po tom, čo bol z väzby prepustený (opätovná väzba).

Výnimočné okolnosti prípadu sa posudzujú z hľadiska pomerov páchatel'a a určitých okolností prípadu.

Pomermi páchatel'a treba rozumieť okolnosti týkajúce sa osoby páchatel'a, jeho osobných a rodinných pomerov, ktoré nesúvisia so spáchaním trestného činu a existujú v čase rozhodnutia. Pri posudzovaní osoby páchatel'a sa pozornosť venuje najmä celému jeho predchádzajúcemu životu (vek, recidíva, postoj k spáchanému trestnému činu a pod.). V podstate sa hodnotia rodinné a osobné pomery, ktoré existujú v čase rozhodovania o väzbe (napr. zdravotný stav jeho rodiny, ktorá je na neho odkázaná, starostlivosť o početnú rodinu, tehotenstvo páchatel'ky a pod.). Za pomery páchatel'a možno tiež považovať viac významných skutočností, ktoré možno subsumovať do kategórie tzv. poľahčujúcich okolností pri nedostatku tzv. priťažujúcich okolností.

Okolnosťami prípadu sú všetky skutočnosti, ktoré majú vplyv na posúdenie povahy, charakteru a závažnosti trestného činu. Okolnosti prípadu z hľadiska aplikačnej praxe, judikatúry a literatúry predstavujú okolnosti spoluurčujúce spoločenskú škodlivosť toho - ktorého trestného činu a ako také plnia v širšom slova zmysle funkciu materiálneho vyjadrenia protiprávnosti činu. Za dôležitú okolnosťou pri posudzovaní tohto znaku ustálila konštantná judikatúra napríklad to, že páchatel' sa dopustil obzvlášť závažného trestného činu v afekte úzkosti a strachu vyvolaného dlhodobou partnerskou disharmóniou a chronickou konfliktnou situáciou, ktorá v podstate znížila jeho schopnosť ovládať svoje konanie (primerane Rt 111/1999).

Podmienku výnimočných okolností prípadu možno považovať za splnenú aj vtedy, keď prevažujú skutočnosti z kategórie tzv. poľahčujúcich okolností (napr. obvinený mal spáchať čin pri odvracaní útoku alebo iného nebezpečenstva alebo konať za okolností, ktoré by za splnenia ďalších predpokladov inak vylučovali trestnosť činu - t. j. v prípadoch tzv. excesu z okolností vylučujúcich protiprávnosť činu; alebo obvinený mal spáchať čin pod vplyvom ťaživých osobných alebo rodinných pomerov, ktoré si sám nezavinil; k činu mal byť vyprovokovaný surovým násilným konaním poškodeného a pod.). V každom prípade musí ísť teda o súhrn takých skutočností, ktoré sa v danej kvalite a kvantite u stíhaného obzvlášť závažného zločinu bežne nevyskytujú a výrazne znižujú stupeň závažnosti stíhaného trestného činu. Len takéto okolnosti môžu nadobudnúť charakter výnimočných okolností prípadu.

Nadriadený súd poznamenáva, že prepustenie obvineného z väzby alebo jeho ponechanie na slobode nahradením väzby prostriedkom prípustným podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie osobnej slobody (§ 80 a § 81 Tr. por.) a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účel väzby, je možnosťou, ale nie právom obvinenej osoby, ktorej sloboda je alebo má byť obmedzená. Pri rozhodovaní musí súd zvažovať, či nahradenie väzby preváži nad dôvodnou obavou vyjadrenou v ustanoveniach § 71 ods. 1 písm. a/ až c/ Tr. por.

V danom prípade najvyšší súd nezistil z predloženého spisu také okolnosti, ktoré by mohli byť považované za výnimočné v zmysle ustanovení § 80 ods. 2 tretia veta Trestného poriadku, a preto v tejto časti považuje rozhodnutie súdu prvého stupňa za správne bez potreby rozhodnúť inak ako súd prvého stupňa.“

36. Podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že

a) ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest,

c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

37. Podľa § 79 ods. 2 a 3 Trestného poriadku policajt, prokurátor, sudca pre prípravné konanie a súd sú povinní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú, alebo či sa zmenili. Sudca pre prípravné konanie tak koná iba pri rozhodovaní o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby alebo o zmene dôvodov väzby a pri rozhodovaní o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby podľa odseku 3. Ak v prípravnom konaní prokurátor zistí, že dôvody väzby sa zmenili, podá návrh sudcovi pre prípravné konanie na rozhodnutie o zmene dôvodov väzby. Sudca pre prípravné konanie o takom návrhu rozhodne bez meškania. Ak súd vyhlásil oslobodzujúci rozsudok, predseda senátu bezodkladne vydá príkaz na prepustenie obvineného z väzby s uvedením dôvodu prepustenia a uvedie túto okolnosť v zápisnici; takto postupuje predseda senátu aj vtedy, ak v súdnom konaní uplynula lehota väzby podľa § 76 ods. 6. Obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak v prípravnom konaní prokurátor takej žiadosti nevyhovie, predloží ju bez meškania so svojím stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie, o čom upovedomí obvineného a jeho obhajcu. O takej žiadosti sa musí bez meškania rozhodnúť. Ak sa žiadosť zamietla, môže ju obvinený, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí tridsiatich dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

38. Podľa § 80 ods. 2 Trestného poriadku súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie oboznámi toho, kto ponúka prevzatie záruky podľa odseku 1 písm. a) a spĺňa podmienky na jej prijatie, s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, ktoré odôvodňujú väzbu; obvineného oboznámi s obsahom záruky. Súčasne môže obvinenému súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie uložiť splnenie primeraných povinností a dodržanie obmedzení. Ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 3 písm. a) až c) alebo e), alebo obvinený bol vzatý do väzby podľa odseku 3 alebo podľa § 81 ods. 4, možno záruku alebo sľub prijať alebo uložiť dohľad, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Ak je obvinený stíhaný pre trestné činy terorizmu, možno záruku alebo sľub prijať alebo uložiť dohľad, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Obvinenému sa vždy uloží povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu, ktorý vedie konanie, každú zmenu miesta pobytu.

39. Po preskúmaní obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa pri rozhodovaní o vzatí sťažovateľa do väzby vysporiadal so všetkými pre rozhodnutie o osobnej slobode sťažovateľa rozhodnými skutkovými, ako aj právnymi otázkami, a to v súlade s požiadavkami ustanovenými procesno-právnym predpisom, ktorým sa konanie riadilo, t. j. Trestným poriadkom.

40. Záver o potrebe vzatia sťažovateľa do väzby konajúce súdy opreli o dôkazy vykonané v prebiehajúcom trestnom konaní, najmä o svedecké výpovede, ktoré v rozhodnutiach zreteľne označili a stručne uviedli ich obsah a z ktorých vyplynuli konkrétne skutočnosti presvedčivo odôvodňujúce obavu o možnom správaní sa sťažovateľa spôsobom predpokladaným v ustanoveniach § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Úvahy súdov oboch stupňov teda vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Citované časti napadnutého rozhodnutia jednoznačne svedčia o tom, že nejde o rozhodnutia neodôvodnené alebo arbitrárne. Nesúhlas sťažovateľa s názorom a záverom najvyššieho súdu sám osebe bez ďalšieho neznamená zásah do jeho základných práv alebo slobôd.

41. Znenie ustanovení § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku aplikovaných všeobecnými súdmi v danej veci ani povaha a účel väzby ako procesného zaisťovacieho inštitútu dočasnej a preventívnej povahy nevyklučujú interpretáciu a výklad označeného ustanovenia Trestného poriadku, ktoré použili špecializovaný súd a najvyšší súd v sťažovateľovej veci.

42. Keďže pri pozbavení sťažovateľa osobnej slobody ústavný súd nezistil žiaden zákonu odporujúci postup najvyššieho súdu ani jeho zákonne nesúladne rozhodnutie, neprichádzalo do úvahy vysloviť porušenie základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru.

43. Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 1 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

44. Pretože sťažnosť bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite sťažnosti, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyhovením sťažnosti vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

45. Nad rámec ústavný súd poukazuje na sťažovateľom predložené nesprávne splnomocnenie, ktoré doložil spolu so sťažnosťou. Ústavný súd iba stručne dodáva, že predloženie kvalifikovaného splnomocnenia je zákonnou povinnosťou vyplývajúcou z § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde. K predloženej sťažnosti totiž bolo pripojené splnomocnenie, ktoré vykazovalo vadu neurčitosti, keďže v ňom nebolo vymedzené, akej veci sa (v konaní pred ústavným súdom) týka, v dôsledku čoho z neho nebolo možné verifikovať, či sa týka, resp. netýka posudzovanej veci. Uvedený nedostatok ústavný súd nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na takýto postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, pričom z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok

zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010). Ústavný súd zdôrazňuje, že advokát je osobou povinnou pri výkone advokácie dôsledne využívať všetky právne prostriedky (a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta) a tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. novembra 2017